

ment; a l'Edat Mitjana, però, també es consolidà ja en el S. xv: *moço* a la *Quaresma* de StVicentF (158.165, cita a TRUFAR); «un *moço*» trad. *un fante*, i *moça* trad. *la fante*, *Decam.* vi, § 10, 372.11f., 373.

En el Rosselló, Alart, en l'*InuLC*, registra «desafien los *mosos* e macips del dit Joan Bal·le» a Banyuls a. 1482, i un altre de 1570. I el masculí en català sempre ha conservat el caràcter de servidor: «*moços* de soldada: *authorati*, *mercenarii*», «lo *moço* de cavalls: equiso (ab equis curandis)», OPou (*TbPu.*, 160, 161); «de Elna --- un *mosso* de mossèn Rollan, notari de dita ciutat», 1587 (RLR: LIII, 414); o bé és especialment el 'grumet': «OFFICIS DE NAVEGAR --- còmit --- mariners --- los *moços* de naus o galeres: mesonauta», OPou (*TbPu.*, 72). En el romanç del *Gallardo Mosso*: «qui serà 'l gallardo *mosso* - que la vida m(e) salvarà? / Li daré --- un bastiment sobredaurat / --- cuberta amunt ha de pujà», MilàF (*Romllo.*, 215.5, recollit per Buxó, doncs Bna.?).

Del sentit de 'servidor' ve el nom d'objecte. *La mos-* 20 *sa* és un suport per aguantar la paella, en Pitarra (c. 1870, *Un barret de rialles*, *Gatades* I, 437), que Careta (*Barbr.*) defineix «peu-dret de fusta amb osques que serveix per aguantar la paella» i pretén identificar-lo amb *mòssa* 'osca', però reconeix que «molts 25 pronuncien» *mòssa*; en realitat no em consta altra pronúncia, ni té res d'especialment vulgar barceloní, car és també ross., i l'usa JSebPons traduïnt-lo per «trèpied (du foyer)» en *Canta-Perdiu* (p. 118); jo mateix el sento com a *músə* a Orbanya (1960); i a l'entrada d'Andorra amb una sinonímia que acaba d'assegurar l'explicació semàntica: la *kreàda* o la *mòsa* 'ferro rodó clavat a la paret de la cuina i destinat a sostenir una olla' (Arcavell, 1936). En alguns punts usen el masc.: «*moço*: hierro empotrado en la pared, en cuya extre- 35 *midad hay un círculo sobre el cual se deposita el plato para comer», V. d'Àneu (Pol, 22); a Polinyà de Xúq. el móso és una 'espècie de fre perquè el pes dels cadufos plens d'aigua no faci recular l'animal' (1962).*

Altrament per a l'etimologia i història del mot dins el conjunt hispànic, remetem al detingut estudi del DCEC ampliat en el *DECH* (iv, 172-5).

DERIV.: *Mossarda* 'dona ufanosa': «aquella dona és una bona *mòsarda*» Alós d'Àneu (1932); també el masculí *mossardo*, molt estès fins a la part central del català occidental: «lo *mòsardə* aquell no m'agrada guaire ---» Cubells (1964). *Mocet* a l'Alta Ribagorça encara és el nom de l'infant petit (*akél mòset ya miñe mólto* Benasc, 1965), *mòset* plural *mòseth* a l'Isàvena mitjà, i fins molt endins de l'Alt Aragó, 1957-65; mentre que a l'Alt Pall. vol dir específicament 'rabada' («lo minut de ca de x fa de *mosét*» Llessui, 1959). *Una mosseta petita* 'una criadeta' Joana de Pinós, a. 1484 (BSAL VIII, 5v^o). *Mossicot* «noi de pagès, vailet, xicot» emp. (DAg.) i Garrotxa: «Als quinze o setze anys, que entrà de *mossicot* a Serrabrúna», «a la minyona l'han salvada per miracle, agarrotada y mitx morta, y encara 'n manca un altre, el *mossicot*, qu'encara que no és comprovat, és de creure qu' és per allà dintre, fet una torrayna», MinVayreda (*Sang Nova*, 60

III, § 7, 200; *Puny.*, t. XIII, 208 (163)).

Mossaina, barbarisme local mall. *Mossal* malentès personal de Maseras. *Mossalla*. *Mossardalla*. *Mossardàs*. *Mossardó*. *Mossassa*. *Mossatge*. *Mossejar*. *Mossetada*. *Mossetàs*. *Mossillot*.

Mossó, *mosson*, *mossonea*, *mossonello*, *mossonesc*, *mossonet*, *mossonetxo*, *mossonia*, V. *senyor*

MOST, del ll. MUSTUM id. □ 1.ª doc.: fi S. XIV.

En els diccs. de rims de JMarc (1372) (§ 1567) i Ll. d'Aversó (§ 1614) figura en la llista de rimes d'o tancada (junt a amb *agost*, *lagost*, *congost*, *remost...*); Busa-N. (1507): «*most*: mustum, gleucos; *most* del peu de la premsa: mustum tortivum; *most* del peu del cup ---, *most* de raïms no pisats ---» (D-vi-6). També es troba antigament com a adjectiu *vi most* ('vi verge?'): «per molt que ell se umple de *vi most e pruent ---*», AntCanals (*Provid.*, *NCL.*, 103); «quatre bótes plenes de *vi vermell, most*, que foren estimades ---», doc. mall. de 1417 (DAg.).

DERIV.: *Mostalla* 'mostassa' [1249], derivació explicable per la preparació de salses fines de mostassa picada amb *most*, per atenuar-ne la picantor: «*esmina de mostayla --- 8 drs., ma.*», lleuda de Cotlliure de 1249 (RLR IV, 252); Arnau de Vilanova (gloss. *NCL.* II); «*mostaya* nostrada; salsa vert; so[ll]s a què't vullés», Ll. de Cuina S. XIV (BSCC XVI, 160); en les gloses de Munic, fi S. XIV (RFgn XXIII, 251, 9v1); «*simile est regnum celorum* com a gra de *mostalla*: bé que sia petit gra, cresqué e --- trencat lo gra, cou», StVicentF (*Quar.*, 119, 154); «l'Abadessa / --- / consell donà / que-m fes malalta / --- / —Molt pots fingir / --- / si tot te fall, / faxa't un all / o porrelletes: / fan bambolletes; / també *mostalla*: / lo couro talla, / color altera»; 'cosa que cou moralment': «tots hi menjaren / --- / a llur plaer: / lo desplaer / fon meu a soles: / trobí violes / en lo meu hort / --- / mon primer past / mengí ab tast / e fort *mostalla*: / e'l cap, sens falla, / bé la-m senti / ---», JRoig (*Spill*, 6077, 2297); «un gra de *mosta<I>le*», Tuglat (98.25).

En lèxics des del Cat.-Al. de 1502 (§ 1000); «*mostalla*, sement y herba: sinapis», Busa-N. 1507, D-vi-6; «POTATGES: suc per untar lo pa ---; *mostalla*: sinapi; julivertada ---; pebrada ---», OPou (*TbPu.*); també en JoMartorell i en Llull; avui és propi del P. Val., on també es troba en toponímia; i ja totes les dades antigues són de procedència val., amb algunes de mall.: mot peculiar d'aqueixa zona dins la Romània; i no sorprèn puix que es troba també en mossàrab (Simonet, *Glos.*, s. v. i s. v. *mostall* i *moxtabáya*).

El cat. comú *mostassa* es troba, en la variant *mostàcia* (també oc.) ja en les *VidesR*: «e'l gra de la *mostàcia*, picat, mostrà la sua vertut», «lo gra de *mostàcia*», «*mostàsia*» (102v2, n. 134; 170v2, n. 8; 170r2), i en docs. ross. de 1284 i 1295 (RLR v, 87). També *mostarda* (com fr. *moutarde*) avui només men. i ross. (Moll, AORBB III, 28), Aversó, 91.10. *Mostillo* que sembla ser manllevat del castellà, però que estant amplament arrelat en català occid., des del Flamicell fins al Maestr., potser és mossarabisme: «pasta feta amb